

Foto: SINTEF Community/ Solvar Wæge

Geminisenteret

Helsefremmende arkitektur og omgivelser (HelsA)

SINTEF COMMUNITY OG SINTEF DIGITAL

NTNU FAKULTET FOR ARKITEKTUR OG DESIGN

NTNU SAMFUNNSFORSKNING

Agenda

- Senterets resultater
- Måloppnåelse og ambisjoner (i koronaens tid...)
- Involverte medarbeidere/ senterstruktur
- Regnskap for året 2020
- Årsplan for 2021 med viktigste milepæler
- Strategiplan for 2021-2023
- Erfaringer med samarbeidet
- Endringer i senterledelse og styre inn i 2021

Visjon

Å utvikle et internasjonalt fremragende senter hvor kunnskap, utdanning og forskning samlet bidrar til en samfunnsutvikling der **helsefremmende arkitektur og omgivelser** utgjør en naturlig del av det å skape **et bedre samfunn.**

HelsAs viktigste mål og strategier for 4-års perioden

- **kontaktpunkt** for kommuner og andre interessenter
- **plattform** for å etablere konsortier, søknader, og felles prosjekter
- bidra i **samfunnsdebatten** og skape større bevissthet om helseeffekten av fysiske omgivelser
- bidra til **politikkutforming** der arkitektur og fysiske omgivelser helseeffekter taes med i folkehelse-regnestykket

Senterets resultater

- Prosjekter og samarbeid på tvers
- Rådgivingsoppdrag (Samarbeid med kommuner og praktiserende arkitekter)
- Publisering, deltakelse i samfunnsdebatten og innspill til politikkutforming
- Søknader og initiativer

Prosjekter og samarbeid på tvers

Morgendagens skole

Et samspill mellom arkitektur, pedagogikk og læring

Prosjektets hovedmål er å gi ny og økt kunnskap om betydningen av det fysiske læringsmiljøet for pedagogikk og utdanningskvalitet. Innovasjonen i prosjektet er knyttet til koblingen mellom pedagogiske mål og hvordan bygningenes fysiske utforming kan bidra til å nå disse målene.

Morgendagens skole er et Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor (IPO) finansiert av Norges Forskningsråd, og med **Tromsø, Bergen, Trondheim og Nordre Follo kommuner** og **NTNU Institutt for pedagogikk og livslang læring** som partnere. **SINTEF Community** har prosjektledelsen. **NTNU AD-fakultetet** er involvert (**Studenter, casestudier og forelesninger**)

Verdiskapingspotensialet for kommunene er knyttet til å sikre læringsarenaer som støtter og bidrar til å realisere pedagogiske mål og god skoledrift.

BOPILOT

- kommunen som pådriver for alternative boligløsninger

📷 Boligprosjektet "1912", TAG Arkitekter Foto: Tina Larsen

Foto: Tina Larsen Prosjekt: TAG Arkitekter

Bopilot

- forskningsbasert innovasjonsprosjekt som er støttet av Norges forskningsråd gjennom programmet [FORKOMMUNE](#)
- eies av Bergen og Trondheim kommuner
- ledes av [Eli Støa](#), arkitekt og professor ved Fakultet for arkitektur og design ved NTNU

**KOLLEKTIVE BOFORMER - ET SVAR PÅ NOEN
AV DAGENS SAMFUNNSUTFORDRINGER?**

En evaluering av Villa Holmboe

PSYK-UU: Universell utforming for psykisk syke på arbeidsplassen

Bakgrunn: Psykiske lidelser er en nøkkelutfordring for sykefravær og uførepensjonering, særlig mildere psykiske lidelser; angst og depresjon. Utvide gruppen over hvem universell utforming skal gjelde for.

Hovedmålet er å undersøke hvilke typer fysisk utforming og digital tilrettelegging på arbeidsplasser som kan gjøre det lettere for mennesker med psykiske lidelser å være/ komme tilbake på arbeid.

650 000,- BUFDIR

Prosjektleder: Karine Denizou

Litteraturgjennomgang: miljøpsykologi Ellinor Moe med Åshild Lappegaard Hauge som veileder (Høgskolen Innlandet)

Urban environments to increase health and well-being

PhD 01: Nudging walking - Understanding the environmental influence on the experience of walking

PhD 02: Supporting social interaction in local centres linked to public transport stops

Oppdragsgiver: NTNU Helse

Ansvar: NTNU AD fak, Institutt for Arkitektur og Planlegging v/ Helge Hillnhutter

Partnere: TRD kommune, Ruter Oslo, Københavns Kommune, MOVIA CPH, Statens Vegvesen, NTNU AD fak, NTNU inst for Psykologi og Sosiologi

Sharing Neighbourhood (2017-2020)

Forskningsprosjektet 'Sharing Neighbourhood' handler om hvordan digitalisering kan støtte et sosialt inkluderende og omsorgsfullt nabolag.

Vår hypotese er at å se byen og den digitale plattformen i forhold til hverandre er avgjørende for å løse en rekke eksisterende samfunnsmessige utfordringer som truer fremtidige byer. En proaktiv tilnærming til å fremme sosial inkludering er viktig fordi mange moderne samfunnsutviklinger, som økt mobilitet og endringer i familiestrukturer, har en tendens til å resultere i sosial isolasjon.

Prosjektet undersøker effekten av digitale samarbeidsdelingsplattformer på sosiale samspill i nabolag. Prosjektet vil involvere borgere og frivillige organisasjoner. Sammen utvikler vi nye konsepter, og evaluerer eksisterende og nye plattformer.

'Sharing Neighbourhood' består av et tverrfaglig forskerteam med partnere med høy erfaring innen design av digitale teknologier, samfunnsmessige effekter av teknologi, byutvikling og sosial inkludering.

Oppdragsgiver: Norges Forskningsråd

Samarbeidspartnere: SINTEF, NTNU, Trondheim Røde Kors, Saupstad Frivilligsentral, Fretex, Seniornett, SeniorIKT

<https://bit.ly/39qKEwR>

BUILDING HEALTH - Helsefremmende stedsutvikling

- *BUILDING HEALTH skal utvikle ny kunnskap, nye arbeidsprosesser og et nytt digitalt verktøy som setter Linstow i stand til å inkludere helse som en ny dimensjon innen eiendomsutvikling for å skape Helsefremmende steder.*

IPN prosjekt BIA

Prosjekteier: Lindstow eiendomsutvikling

Prosjektleder Jenny Bergschöld SINTEF Digital

Deltakere fra Community: Solvår Wågø, Morten Hatling

Partnere: Larvik kommune, Lillestrøm kommune,

Annet samarbeid med Nordic office of Architecture, Universell utforming AS

Budsjett: 32 MNOK, 16 MNOK fra NFR

Rådgivingsoppdrag

Samarbeid med kommuner og praktiserende arkitekter

ET BYSENTRUM TILPASSET ALLE ALDRE

ULSTEINVIK SENTRUM, ULSHAUGEN OG HOLSEKERDALEN

Aordic edit/atelier © SINTEF tØi
OFFICE OF ARCHITECTURE

Oppgaveforståelse

Meget god oppgaveforståelse, konkret på Saltrød. Tilbyder definerer hva Saltrød KAN bli som destinasjon, knutepunkt og næringslivsmessig. Tilbyder har satt seg godt inn i kommuneplan og regionplan. Eksemplifiserer hvordan en destinasjon kan skapes. Spennende kobling mot næringsliv/akademis/offentlige institusjoner/miljø/innovasjon/interaktivitet mellom mennesker/aldersvennlig byutvikling. Klarer å skape begeistring og tro på at Saltrød kan bli det Arendal kommune i sine visjoner har ønsker om. Beskriver helbhuskonseptet slik vi har hatt tanker om og kobler sine ideer til hvor de har hatt lignende prosjekter. Når det løftes fram en visjon så eksemplifiseres denne. Slik får en mer tro på visjonen. Hvordan det tenkes gjennomføring er forbillidlig med tanke på hvem de tenker å involvere, inkludert. helsekompetanse.

Team

Teamet dekker blant annet arkitekt, landskapsarkitekt, urbanist, medvirkning, næringsutvikling, forsker, sykehusspesialist, geograf og bærekraft. Teamet er bygget rundt klynger for å ivareta kompleksiteten i oppgaven og oppleves som overbevisende og omfattende.

Tilbud - Parallelloppdrag

SALTRØD BYDELSSENTER

ARENDALE KOMMUNE

31. AUGUST 2020

Kravspesifikasjon

Prosjekt byutviklingspotensiale i
Bydel Stovner

Bydel Stovner inngår i Groruddalssatsingen. I delprogram nærmiljø har Oslo kommune igangsatt et prosjekt som skal utforske byutviklingspotensialet i bydelen. Prosjektet er i konseptfasen og i den forbindelse ønsker bydelen å innhente en studie som skal utgjøre et kunnskapsgrunnlag for videre arbeid med prosjektet.

Hovedfokuset for studien er å finne strategier for å skape byutvikling og tiltrekke investeringer, særlig med henblikk på å skape arbeidsplasser. Vi trenger å komme i posisjon og fremheve bydel Stovner som en attraktiv og lønnsom bydel å investere i.

Deler av bydelen har en rekke levekårsutfordringer med fallende kurve. Hovedutfordringene knytter seg til økende utenforskap gjennom fallende yrkesdeltakelse, fallende inntekt og familier i vedvarende lavinntekt. Med dette prosjektet ønsker vi å tiltrekke oss private investeringer til byutvikling, som potensielt vil kunne skape flere arbeidsplasser, gi mer stabile og tryggere boligforhold, gjøre bydelen mer attraktiv, bedre bydelens omdømme og bedre levekårene blant innbyggerne. Vi ønsker at både næringslivet og innbyggere skal ville investere både tid og ressurser i bydelen

Publikasjoner

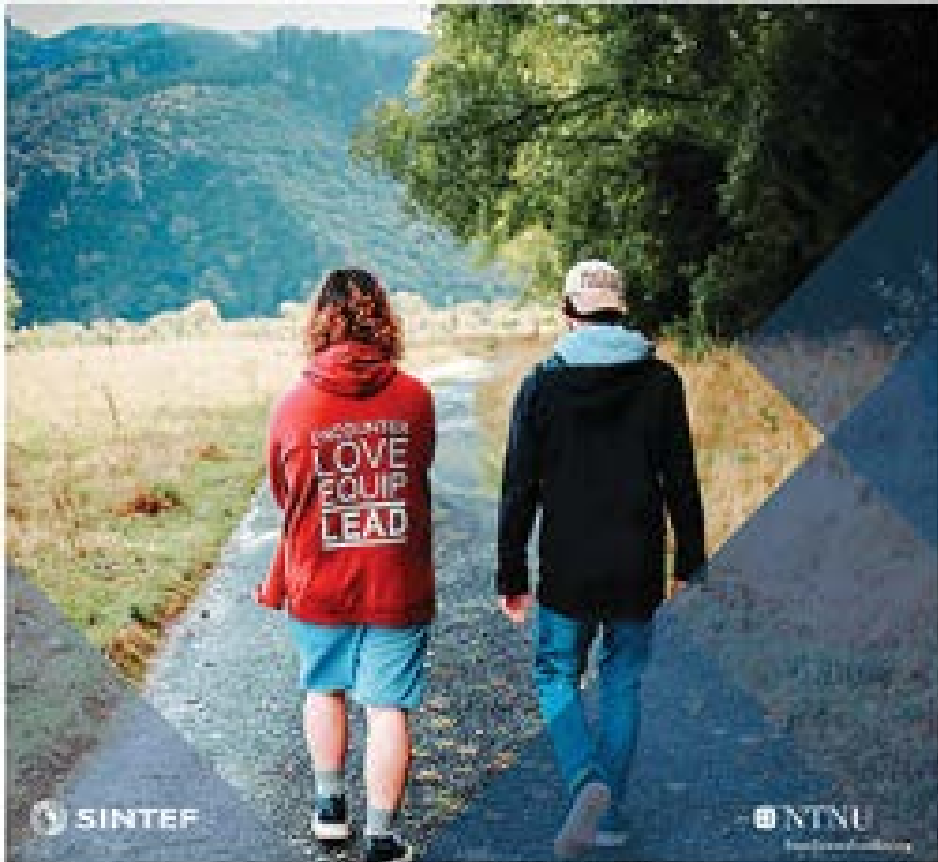
Deltakelse i samfunnsdebatten

Innspill til politikkutforming

Nytt institusjonstilbud for unge med samtidig behov for omsorg og psykisk helsehjelp

SLUTTRAPPORT

Prosjektet ble opprettet ut fra ønsket om å bedre den psykiske helsehjelpen til barn og unge i barnevernet.

Det er godt dokumentert at barn og unge i barnevernet har høy forekomst av psykiske plager og lidelser. Samtidig tyder forskning på at helsetilbudet til denne gruppa er utilstrekkelig.

Vi har fulgt de to pilotinstitusjonene Bodø behandlingssenter og Lunde behandlingssenter mens de prøvde ut en ny samhandlingsmodell hvor helse og barnevern skal jobbe under samme tak, på en integrert måte.

I sluttrapporten bruker vi kunnskapen vi har fått gjennom hele prosjektperioden til å forstå og fortolke erfaringer med institusjonene i drift.

<https://forskning.no/barn-og-ungdom-helsetjenester-partner/ungdommer-som-far-omsorg-og-psykisk-helsehjelp-der-de-bor-er-mer-kritiske-til-tilbudet-enn-de-ansatte/1766272>

Anbefaler ikke å opprette flere institusjoner etter samme modell

Etter en totalvurdering av modellen for det nye institusjonstilbudet konkluderer forskerne med at det ikke er grunn til å anbefale opprettelse av flere institusjoner etter nøyaktig samme modell.

Derimot anbefaler de at i den videre utviklingen av et integrert tilbud mellom barnevern og helse for målgruppa, bør ta utgangspunkt i de gode erfaringene de ansatte har gjort seg. Samtidig bør man ta hensyn til de mindre gode erfaringene ungdommene uttrykker.

Barrierer i det fysiske læringsmiljøet for elever med nedsatt funksjonsevne

Rapporten er publisert i 2020, og omhandler barn med nedsatt funksjonsevne sine muligheter til deltakelse i nærskolen og i nærmiljøet.

Bakgrunnen for oppdraget er at det er mangelfull kunnskap om tilgjengelighet og universell utforming av skoler og hvilke konsekvenser det kan ha for elever med nedsatt funksjonsevne. Det er snakk om konsekvenser i undervisningssituasjoner, i friminutt, ”spill-over” til fritida og sosiale nettverk og om elever blir henvist til en annen skole enn nærskolen på grunn av manglende tilgjengelighet.

Det ble gjennomført casestudier av åtte skoler i åtte kommuner med besøk og befaring i skoler samt intervjuer med rektor, assistenter og foreldre/foresatte. Det ble også gjennomført tre breddeundersøkelser i form av surveys (spørreundersøkelser) til foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne, til skoleiere og skoleledere. Når det gjelder foreldresurveyen ble spørreskjemaene sendt til alle foreldre som har barn i grunnskolealder (6-16 år) og som mottar hjelpemidler fra NAV.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) var oppdragsgiver for rapporten.

Christian Wendelborg, Melina Røe,
Thomas Hugaas Molden og Sigrid Elise Wik

Barrierer i det fysiske læringsmiljøet for elever med nedsatt funksjonsevne

Nå skyter eldrebølgen fart på alvor

Innen få år vil det være nesten dobbelt så mange 80-åringer i Norge som i dag. Hvis vi skal gi dem den hjelpen de trenger, må vi innse at vi har begrenset med tid til å tilpasse oss – som samfunn og som medmennesker.

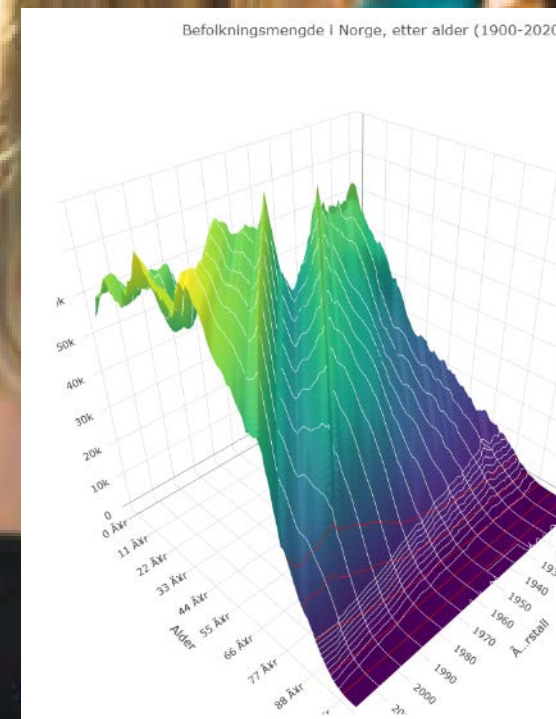
Kronikk - Publisert 09.11.2020

<https://gemini.no/2020/11/na-skyter-eldrebolgen-fart-pa-alvor/>

Forsker [Trond Halvorsen, PhD](#)

SINTEF

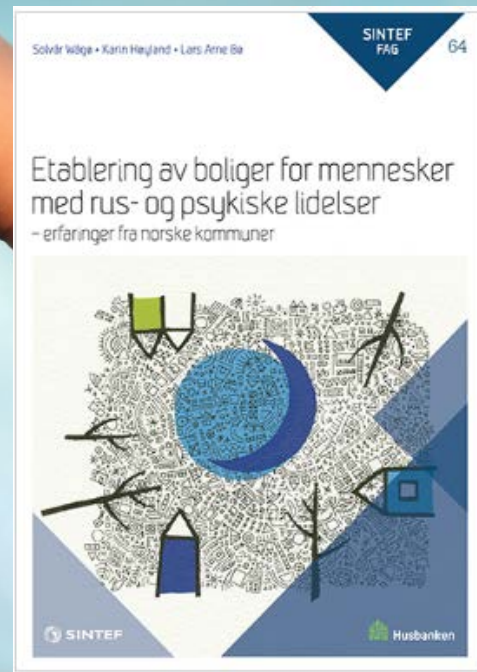

Snart kommer eldrebølgen for fullt. Samtidig er det knapphet på plasser med heldøgns omsorgstjenester, og kapasiteten i hjemmetjenestene og hos fastlegene er allerede utfordrende, skriver kronikkforfatteren. Illustrasjonsbilde: iStock

Søknader og initiativer

Nytt botilbud for personer med alvorlige ROP-lidelser og voldsadferd

(Søknad til Husbanken 8.1.2021 Samarbeid mellom NTNU Samfunnsforskning, SINTEF Community og Trondheim kommune)

Trondheim kommunes prosjekt er å etablere et tiltak i nærhet til spesialisthelsetjenesten og se på modeller som hindrer at brukere må flytte ut av sitt hjem og inn i institusjon, men heller kunne bo i egen bolig selv i perioder med stort behandlingsbehov.

Det geografiske aspektet (nærhet mellom bolig og spesialisthelsetjenesten) er et sentralt element i prosjektet, og som utforskes/utredes nærmere. Det kan også være interessant å **se på bo- og tjenestemodeller** som ivaretar beboerne i sine hjem og der spesialisthelsetjenesten kommer hjem til beboerne i større grad. Andre aspekter er **kvaliteten med boligen**, omgivelsene og **livskvalitet** generelt.

Ramme: 900 000 over ett år

HUNT og HelsA

-hvordan arkitektur og fysiske omgivelser kan påvirker folkehelse

**25.1.2021
Steinar Krokstad
Professor i sosialmedisin
HUNT forskningscenter**

«Gult nivå har en rekke vage føringer som gir stort rom for tolkning.»

Middnorsk debatt, side 30

Konstgarderoben forteller ikke bare fortidens medier ulike bydelar. Nå brerger landet også en vakarne mot stete forskjeller, slirer på tittelse redaktør Siv Sandvik. Bildet viser ragnark som måles på en vegg i Trondheim. FOTO: VEGARD EGGEN

Også byfolk må rope høyt for å bli hørt

Avstanden til makta kan føles like lang for en aleneforsorger på Lademoen som for en sauebonde i Lierne.

Siv Sandvik
Debattredaktør

var lenge de gjed av levegjeld i utlandet, som Sjølag i Oslo, og senere i Trondheim og Lademoen. Det er et stort flertall av de 6300 000 som bor i byen som har det, har det lenge. Men for noen må det være mye mer enn det. For enkelte er det ikke bare om å leve, men om å leve godt. Det er et stort flertall som har det godt, men for noen er det ikke bare om å leve, men om å leve godt. Det er et stort flertall som har det godt, men for noen er det ikke bare om å leve, men om å leve godt.

Gode nabolag kan gjøre en by som er trygg og trygg. Det er et stort flertall som har det godt, men for noen er det ikke bare om å leve, men om å leve godt. Det er et stort flertall som har det godt, men for noen er det ikke bare om å leve, men om å leve godt.

Men det viktigste på distriktsnivå er å sikre at alle får det som de trenger. Det er et stort flertall som har det godt, men for noen er det ikke bare om å leve, men om å leve godt.

For selv om innbyggere ikke alle har det godt, er det viktig å sikre at alle får det som de trenger. Det er et stort flertall som har det godt, men for noen er det ikke bare om å leve, men om å leve godt.

Stortingsvalget kan fortelle om hva som er viktig for folk. Det er et stort flertall som har det godt, men for noen er det ikke bare om å leve, men om å leve godt.

Hvordan er det å leve i et område som er trygt og trygt? Det er et stort flertall som har det godt, men for noen er det ikke bare om å leve, men om å leve godt.

Hvordan påvirker arkitektur og fysiske omgivelser folkehelsen?

- Kan man bygge og planlegge slik at folk får energi; krefter til å leve?
- Hvilke sammenhenger kan forklare forskjeller i levekår, verdighet, livsglede, inkludering, helse og trivsel for menneskene som bor i ulike bydeler og/eller kommuner?
- Hvilke sammenhenger kan vi lese ut av HUNT undersøkelsen?

Måloppnåelse og ambisjoner i 2020..

- **Utforme en langtidsplan (2020-2023)**

- Foreligger som utkast basert på søknaden
- Redusert operativ ledelse til nå

- **Invitere senteret inn i møter med relevante aktører**

- Pandemien satte en stopper for all fysisk møtevirksomhet
- Å planlegge ble vanskelig – visste ikke hva som kom til å la seg gjennomføre

- **Benytte referansegruppa for HelsA**

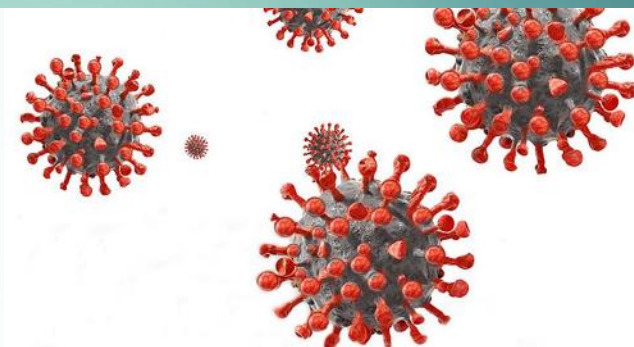
- Referansegruppa har vært gode samarbeidspartnere i denne tiden. Vi kjente de fleste fra før og da er det lettere å ta kontakt

- **Workshop (Kick-off) /oppstartseminar for arbeidsgruppa og referansegruppa**

- Måtte utsettes på grunn av pandemien - veldig uheldig i fht å bygge forskerlag rundt initiativ og søknader

- **Søknader og tilbud**

- "Business as usual" men vi kunne fått til mer om vi hadde kunnet avholde Oppstartseminaret i april 2020 som planlagt

Involverte medarbeidere/ senterstruktur

Styret	SINTEF Community Jonas Holme	SINTEF Digital (Helse) Jon Harald Kaspersen	NTNU Fakultet for arkitektur og design Lise Linge	NTNU Samfunnsforskning (Mangfold og inkludering) Berit Berg			
Operativ ledelse	SINTEF /SINTEF Community (Arkitektur, byggematerialer og konstruksjoner (ABK)) Solvår Wågø		NTNU Fakultet for arkitektur og design Siri Bakken	NTNU Samfunnsforskning (Mangfold og inkludering) Melina Røe			
Arbeidsgruppe	SINTEF Community Karin Høyland (ABK) Karine Denizou (ABK) Judith Thomsen (ABK) Lars Arne Bø (ABK) Daniela Baer (ABK) Jenny E. Gorontonaki (ABK) Morten Hatling (ABK)	SINTEF Digital Jenny M. Bergschöld (Helse) Marian Ådnanes (Helse) Lisbeth Grut (Helse) Jorid Kalseth (Helse) Line Melby (Helse) Trond Halvorsen (Teknologiledelse)	NTNU Fakultet for arkitektur og design Eli Støa Geir Hansen Helge Hillnhütter Steffen Wellinger	NTNU Samfunnsforskning (Mangfold og inkludering) Stina Svendsen Stian Thoresen Kurt Elvegård			
Referansegruppe	Trondheim kommune Ingrid Risan Fride Dahl	Verdal kommune Anne Kari Haugdal Einar Olav Larsen	Bærum kommune Jannike Hovland	Tromsø kommune Mette Mohag Magne Amundsen Heidi Biøru	NAL/ Bylivsenteret Alf Waage	DogA Ingerid Helsing Almaas Tor Inge Hjemdal	Arkitektbedriftene Janeche Bull Borander Egil Skavang

Regnskap for året 2020

Rapportering om bruk av årlig støttebeløp på NOK 100 000 til direkte utgifter som reiser osv.

- Det er 100 000 tilgjengelig hvert år i tre år – men det som senteret ikke bruker opp blir tilbakeført til vertsinstitusjonen.
- I året 2020 var mye planlagt, men det ble det kun gjennomført en reise; deltakelse på DogA dagen 22.januar 2020. I 2020 ble det dermed brukt bare 6 249,57
- Vi har 100 000 til rådighet i 2021.
- Søke om forlengelse fra 3 – 4 år og ekstra 100 000 til det siste året?

Timer til ledelse av senteret dekkes av den enkelte deltakerinstitusjons egne midler.

Ambisjoner for 2021

Geminisenteret HelsA ønsker å bidra til kunnskap om folkehelsefremmende tiltak i fysiske omgivelser. Vi ønsker å bidra til å løse de største helsemessige utfordringene i samfunnet gjennom å fokusere på:

1. Omgivelser som innbyr til fysisk aktivitet
2. Omgivelser som motvirker ensomhet og bidrar til å bygge relasjoner og møter mellom mennesker
3. Omgivelser som bidrar til livskvalitet for alle

Arbeidet med å styrke senterets strategi og synlighet vil prioriteres framover. I dette ligger å fortsette arbeidet med å fremme senteret på ulike arenaer og opp mot relevante og potensielle oppdragsgivere. Samtidig ønsker senteret å være en tydelig stemme i samfunnsdebatten gjennom kronikker og innspill når viktige avgjørelser skal tas som har betydning for et mangfoldig byliv og et inkluderende samfunn.

Ambisjoner for 2021 – Hvordan?

Gjenoppta aktiviteter som har blitt utsatt grunnet Covid-19

- Invitere til HelsA seminar/kick off for å fremme relevante utfordringer og forskningsideer, samt legge til rette for utveksling og samarbeid på tvers av fagmiljøene
- Invitere senteret inn i møter med relevante aktører
- Melde oss på i samfunnsdebatten gjennom kronikker, deltakelse i paneldebatter etc

Strategiplan for 2021-2023

En strategi og langtidsplan for perioden fram til 2023 vil utvikles innen mai 2021. Planen bidrar til å legge strategiske føringer for arbeidet framover og i tråd med senterets målsettinger. I planen legges inn viktige milepæler og en møteplan/møtestruktur for senterledelsen.

Erfaringer med samarbeidet

- **Våre tre fagmiljøer opplever at vi gjennom HelsA står sterkere.**
- **Flerfagligheten gjør oss mer robuste.**
- **Vi har etablert flere initiativer på tvers gjennom HelsA**
- **Referansegruppen (kommuner og faglige institusjoner som DogA, Arkitektbedriftene og NAL- Bylivsenteret) peker på HelsA som et sterkt og flerfaglig fagmiljø de ønsker å etablere samarbeid med – nettopp på grunn av flerfagligheten**
- **Oppdragsgivere setter pris på at tilbud og søknader viser en tilknytning til et flerfaglig fagmiljø**

Endringer i senterledelse og styre i 2021

- Senteret ble opprettet i mai 2019.
- Operativ ledelse består i dag av:
 - Solvår Wågø (Leder- SINTEF/SINTEF Community)
 - Melina Røe (NTNU Samfunnsforskning)
 - Siri Bakken (NTNU AD-fakultetet)
- Senterledelsen skal i hh til søknad og prosjektbeskrivelse alternere mellom SINTEF og NTNU AD fakultetet der hver institusjon har ledervervet i 2 år hver. Ledelsen vil dermed fom. 01. mai 2021 overlates til NTNU AD fakultetet.

Takk

gemin-helsa.no